

ЗАЙЦЕВ К.Г.

*аспірант кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

ЩЕРБИНА С.С.

*кандидат соціологічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри «Соціальна робота»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗБУДОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

В умовах транзитивності і нестабільності сучасного українського суспільства, характерними рисами якого є розбудова соціальної держави, розвиток соціально орієнтованої економіки і формування демократичного типу соціального управління. Проблема модернізації системи соціального захисту є надзвичайно важливою як у суто теоретичному, так і в практичному аспектах, що пов'язано із процесом інституціоналізації надання соціальних послуг і організації соціального забезпечення населення.

Конституції акцентовано, що це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

В сучасній науці існує багато визначень поняття «соціальний захист», які певною мірою відображають його сутність. Так, наприклад, з позиції права соціального забезпечення розглядають соціальний захист через його правові механізми, що звужує соціально захисну функцію держави до юридичного аспекту. Інший підхід пов'язує соціальний захист із поняттям соціальних, юридичних і економічних гарантій. На це вказує Т. Семигіна, наголошуючи на тому, що «соціальний захист означає сукупність соціальних і юридичних гарантій, метою яких є забезпечення державою для кожного члена суспільства реалізації його основних соціально-економічних прав, передовсім права на рівень життя, необхідний для нормального відтворення і розвитку особистості» [3, с. 273].

Виокремлювати широке і вузьке значення поняття «соціальний захист» пропонує Н. Болотіна. У широкому значенні соціальний захист є «змістом соціальних функцій держави і системою економічних, юридичних, організаційних заходів задля забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі». У вузькому – це «власне соціально-захисна діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків» [1, с. 56].

За визначенням В. Скуратівського та О. Палія соціальний захист – це «комплекс організаційно-правових та економічних заходів, спрямованих на захист добробуту кожного члена суспільства в конкретних економічних умовах» [4, с. 92]. Натомість В. Грушко акцентує увагу на тлумаченні соціального захисту як комплексу заходів та механізмів його реалізації в практичній площині, які використовує суспільство для забезпечення суспільно нормальних умов матеріального і духовного життя населення [2, с. 9].

На думку О. Бендасюк, соціальний захист є системою державних заходів щодо забезпечення належного матеріального та соціального становища громадян у разі виникнення несприятливих умов, а саме: повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законодавством України. К. Дідківська наголошує, що соціальний захист є державною підтримкою певних категорій населення, котрі можуть зазнавати негативного впливу ринкових процесів, забезпечення відповідного рівня життя через надання правової, фінансової, матеріальної допомоги окремим громадянам (найуразливішим верствам населення), а також створення соціальних гарантій для економічно активної частини населення, забезпечення прийнятих для країни умов життя та праці громадян, у тому числі внаслідок установлення соціальних стандартів. І. Дернова, Т. Боровик, Л. Долока, Л. Данилевська зазначають, що «соціальний захист – це інструмент урядової політики, спрямований на забезпечення стабільності та добробуту громадян в умовах соціальних та економічних ризиків».

В цілому, питання забезпечення соціального захисту населення досліджені у працях багатьох провідних вітчизняних учених-економістів, однак загалом ця проблема залишається недостатньо структурованою, тому часто зумовлює використання загальних і неефективних механізмів державного управління.

Отже, в соціально-економічному аспекті соціальний захист представляє собою сукупність заходів і механізмів, спрямованих на забезпечення соціальних гарантій і стандартів забезпечення якості і

добробуту життя громадян, виконуючи захисну функцію від соціальних та економічних ризиків, що набуває актуальності в умовах війни, коли економічні і фінансово-матеріальні збитки набувають надзвичайного і катастрофічного характеру.

Список використаних джерел

1. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України : навч. посіб. Київ: Знання, 2005. 381 с.
2. Грушко В.І. Пенсійна система України : навч. посіб. Київ: Вид-во АСТ, 2006. 231 с.
3. Семигіна Т.В. Порівняльна соціальна політика : навч. посіб. Київ: МАУП, 2005. 276 с.
4. Скуратівський В.А., Палій О.М. Основи соціальної політики : навч. посіб. Київ: МАУП, 2002. 200 с.